

PRADES
DESAPAREGUT

F. B. V. 90. — PRADES: Plaza

Prades 5-9-916

Els Tamborinos

PRADES

DESAPAREGUT

Ajuntament de Prades

Diputació Tarragona

PRADES DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març 2018

© dels textos: Associació Els Tamborinos

© del pròleg: Antoni Jordà Fernández

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Prades
Diputació de Tarragona

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada:

Ferran Damians Recoder / Fons Els Tamborinos

Fotografia de la portadella:

Francesc Blasi Vallespinosa / Fons Els Tamborinos

Acrònims:

AFCEC (Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista
de Catalunya)

AFMVR (Arxiu fotogràfic del Museu de la Vida Rural)

CIMIR (Centre de la Imatge Mas Iglesias de Reus)

IEFC (Institut d'Estudis fotogràfics de Catalunya)

ISBN 978-84-16547-73-9

DL B 2773-2018

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRESENTACIÓ

Antoni Jordà Fernández

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Associació Els Tamborinos

Pàg. 12

VILA VERMELLA

Prades, una vila amb encant

Pàg. 66

TREBALL I LLEURE

La climatologia condiona l'activitat laboral i el calendari festiu

Pàg. 172

ENTORN I PAISATGE

Indret d'una gran bellesa paisatgística

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Presentació

ANTONI JORDÀ FERNÁNDEZ

*Catedràtic d'Història del Dret de la Universitat Rovira i Virgili (Tarragona),
i autor de la Guia de Prades (Tarragona 2014)*

L'ànima dels pobles es troba en la seva gent i en la terra on viuen. Si volem copsar el sentit de la vida, hem d'apropar-nos a les marques que les persones han deixat en el territori, i també a les empremtes que aquest territori ha deixat en les successives generacions. Tot plegat conforma un caràcter que amb els pas dels anys esdevé allò que distingeix una comunitat de la resta.

La vila comtal de Prades n'és un exemple. El seu entorn geogràfic, enmig dels prats vorejats per muntanyes de més de mil metres d'altura, va facilitar-ne la fundació

a mitjan segle XII. La seva evolució posterior com a nucli residencial del comtat de Prades (segle XIV) va fer de la vila un punt de referència en el conjunt de les Muntanyes de Prades. Durant segles, des del castell dels comtes de Prades es va governar el conjunt de les possessions d'aquella casa comtal que, entre les seves nombroses contribucions a la història de Catalunya, va aportar l'última reina del casal catalanoaragonès: Margarida de Prades, darrera esposa i vídua del rei Martí l'Humà.

Prades era un lloc econòmicament atractiu, amb unes fires ramaderes d'una gran volada que es van mantenir fins a començaments del segle XX. Un exponent de la seva importància és la configuració urbana de la

vila, que destaca per diversos elements: la muralla medieval, el castell dels comtes de Prades, l'església parroquial de Santa Maria i la plaça Major porxada, amb la coneguda i notòria font de Prades.

Aquests elements materials, juntament amb un clima rigorós, van condicionar el caràcter de la seva gent i van configurar un estil propi de vida. L'aïllament de la vila es començà a superar durant el primer terç del segle XX amb la millora de les comunicacions. L'interès pel paisatge i l'excursionisme van propiciar les primeres visites turístiques. Els nous visitants no dubtaven a fotografiar-se i a fotografiar la seva gent i els racons més pintorescos de la vila. Els records fotogràfics, avui recuperats amb encert, esforç i generositat per l'Associació Cultural Els Tamborinos de Prades, ens permeten gaudir d'una època ja passada i alhora ens ajuden a entendre millor com és Prades avui i com pot ser demà.

NIEPCE (REUS) / FONTS ELS TAMBORINOS

Introducció

ASSOCIACIÓ ELS TAMBORINOS

Han passat quasi setze anys des d'aquell agost del 2002 en què uns quants pradencs de naixement o d'adopció ens trobàrem per reunir un nombre suficient de fotografies antigues de la vila i organitzar una exposició. Dit i fet: l'any següent fèiem una primera exposició. L'èxit va ser tan gran que els mateixos visitants ens lliuraren cents de fotografies per fer-se partícips d'un projecte amb el qual hem continuat fins a l'actualitat.

Les paraules del cantautor de Xàtiva «qui perd els orígens perd identitat» podrien ser el leitmotiv de l'associació Els Tamborinos i d'aquest llibre. En ell hi trobareu imatges

d'un Prades desaparegut, des dels primers anys del segle xx fins a la dècada del 1970, de fotògrafs pioners i autors anònims d'àlbums familiars. Totes elles d'un gran valor notarial per al nostre patrimoni arquitectònic, folklòric i social. Petites històries inanimades, humils, domèstiques..., però que ens acosten a les arrels de què som i d'on venim.

Les males comunicacions d'inicis del segle xx no van ser prou impediment perquè els primers fotògrafs –els uns, moguts per l'excursionisme científic; d'altres, per una creixent estima pel territori propi o perquè la targeta postal era el seu *modus vivendi*–, carregats amb un pesat i voluminós equipatge, arribessin a la Vila Vermella per immortalitzar-la. A ells devem aquestes valuoses i primerenques imatges.

CARRETERA DE L'ESPLUGA

A la pàgina anterior, vista general del poble als anys vint. S'hi veu el traçat de la nova carretera, que obria el trànsit rodat entre Prades i la Conca de Barberà. Aquesta via posava fi a l'aïllament històric i situava l'Espluga de Francolí com a mercat setmanal de referència de la Vila Vermella.

CURSA DE BICICLETES

En aquesta pàgina, imatge típica de Fira dels anys setanta en què es reconeix un dels jocs que s'organitzaven per a la canalla a la plaça Major. L'actual Fira té el seu origen en la Fira de Bestiar que data de l'edat mitjana i que tant renom va donar a Prades per la gran quantitat de tractants vinguts de les regions veïnes.

AUTOR: DESCONEGUT / FONS: FAMILIA PONS-MARINÉ

L'absència d'indústria abocà els pradencs cap al sector primari, complementat amb un incipient sector de serveis, que, amb el temps, ha anat agafant importància. Veurem, doncs, imatges de les feines de pagesia, de ramaderia i forestals, que aniran donant pas a les de fondes, bars i botigues que demanaven els firaires i estiuejants.

També ens acosta a la duresa de les tasques del camp, del bosc o de la mina, sense mecanització i agreujades per la cruesa del clima; al paper determinant i poc valorat de la dona, que, a més de totes les feines de la llar i de la cura dels avis, de la canalla i dels animals domèstics, ajudava en les feines del camp. Ens mostra la importància de la religió, que condicionava tots els àmbits de la societat, i encara més en el medi rural: la manera de vestir, de relacionar-se amb el sexe contrari, les festes, què es menjava o què podien o no veure al cinema. Tot i això, també hi havia temps per a la gresca i la diversió. Eren molt esperades la Festa Major i la Fira, amb el ball com a acte principal, el vermut, el futbol, els jocs per a la canalla, els àpats...

Les fotografies que trobareu han estat escollides no solament pel seu valor estètic o artístic, sinó també pel seu valor testimonial i representatiu de la vila i la societat pradencs en l'esmentat període. Aquesta selecció de fotografies ens permetrà saber per què la plaça Major és porxada, quin és l'origen de la *gitanada*, la importància de la Fira, de què vivien els pradencs a la primera meitat del segle xx, com es divertien sense mòbils, ordinadors ni televisors o per què hi ha un quadre de Prades pintat per Joan Miró al Museu Guggenheim de Nova York i una reproducció de la font al Poble Espanyol de Barcelona.

I a tots els que tingueu el record d'aquell Prades, veient aquestes fotografies, notareu a la boca el gust d'aquell sidral que menjàvem al cinema, us vindrà el so de la trompeta del Salvador algutzil, ensumareu la ferum del ramat i notareu a la pell la picor de la pols del batre. En definitiva, ens farà conèixer una mica més el nostre passat, no tan llunyà en el temps, però abismal en els canvis esdevinguts, i com sabem tots «conèixer és estimar».

RAYMOND / FONS ELS TAMBORINOS

VILA VERMELLA

Prades, una vila amb encant

Antoni Rovira i Virgili va batejar Prades com a «Vila Vermella». La pedra vermella sorrenca dona un to característic a moltes edificacions que l'aprofitaren com a base material constructiva. Prades s'ha configurat entorn d'unes edificacions originals: la muralla que la protegia durant les guerres, especialment durant les carlinades; la plaça Major porxada, punt de trobada i d'intercanvi econòmic i social durant les festes, fires i el mercat; la font esfèrica que s'hi troba, d'estil renaixentista, que té un gran atractiu per la seva forma imitant el món... L'església de Santa Maria, de transició del romànic al gòtic, s'alça, majestuosa, amb una façana renaixentista de grans proporcions. Del castell dels comtes de Prades es conserven les restes de l'antiga església romànica. I per tota la vila es troben detalls que recorden el passat de la vila: l'arc gòtic del Ponos, el Planet del Pont, el portal... Tot plegat hi dona un encant especial que poetes com J. V. Foix o mossèn Ramon Muntanyola van enaltir.

JULI SOLER / FONS ELS TAMBORINOS

PORTAL

El portal és l'entrada principal al nucli antic. A la pàgina del costat, damunt de l'arcada es veu un característic matacà de funció defensiva i, en primer pla, la creu de terme. A l'extrem dret de la fotografia encara s'hi veu la porta de l'antic cementiri, que estava tocant a l'església i que es va traslladar fora vila l'any 1922 per motius d'higiene i a causa del nou traçat de la carretera de l'Espluga. En aquesta pàgina, sota l'arc, s'observa la diferència en la vestimenta entre els homes del poble, al centre de la fotografia, i els forasters. Les fotografies són d'entre els anys 1910 i 1920.

FRANCESC BLASI VALLLESPINOSA / FONS ELS TAMBORINOS

